

Molotova–Ribentropa
pakta juridiskās sekas
Baltijas valstīs

Roma
*un atbalsts -
par visu*

Dītrihs Andrejs
Lēbers (Loeber)
Prof. Dr. iur.

grāmata :

**LATVIJA
DIVOS LAIKPOSMOS:**

**1918 - 1928
UN
1991 - 2001**

Rīga 2001

Latvija divos laikposmos: 1918–1928 un 1991–2001
Prof. Ļubovas Zīles redakcijā
Rīga, 2001, 488 lpp.

Grāmata veltīta Latvijas Republikas pilnīgas neatkarības
atjaunošanas 10. gadadienai un
LU žurnāla "Latvijas Vēsture" desmit gadu darbībai

Sastādītāja Ļubova Zīle
Redaktore, korektore Māra Melne

Datorsalikums, maketēšana
un vāka noformējums Andrejs Zīle, Svetlana Zīle;
izmantoti foto no grāmatas "Latvijas
Republika desmit pastāvēšanas gados" (1991)
un Ulda Briēža foto

Izdevējs Latvijas Universitātes
žurnāla "Latvijas Vēsture" fonds

ISBN 9984-643-38-7

© LU žurnāla "Latvijas Vēsture" fonds, 2001

Dītrihs Andrejs Lēbers (Loeber). Molotova–Ribentropa pakta juridiskās sekas Baltijas valstīs	107
Par pienākumu "pārvarēt no pagātnes mantotās problēmas"	107
I. Baltijas valstu prasības par valstiskās kontinuitātes atzišanu	107
1. Baltijas valstu prasību pamatojums	108
2. Baltijas valstu prasības tiesību zinātnes aspektā	108
1) "Fiktīvās kontinuitātes" tēze	109
2) Tēze "Vienīgi identitāte"	110
3) Tēze "Hibrīda kontinuitāte"	111
4) Tēze "Suverenitātes atjaunošana"	111
5) "Postliminium" tēze	113
6) "Pašnoteikšanās" tēze	113
7) Tēze "Efektīva kontrole"	114
8) Tēze "Ilgs laika periods"	115
9) Tēze "Līdzdalība varas realizācijā"	115
10) "Padomju varas piekrišana" tēze	116
11) Tēze "Izstāšanās"	117
12) Tēze "Likumīgā iekļaušana"	118
3. Baltijas valstu prasības starptautisku organizāciju praksē	125
4. Baltijas republiku prasības valstu praksē	126
(1) Diplomātiskās attiecības	127
(2) Līgumattiecības	128
5. Pretprasības, kas izvirzītas pret Baltijas valstīm	129
(1) Valsts drošības sistēmas izvēle	129
(2) Teritoriālās integritātes aizsardzība	129

(3) Pilsoņu statusa noteikšana	130
(4) Jurisdikcija	131
II. Baltijas valstu prasības pēc restitūcijas un kompensācijas	132
1. Teritorija	133
2. Iedzīvotāji	133
3. Obligātais karadienests un spaidu darbi	135
4. Īpašums	135
5. Parādi	137
6. Arhīvi	138
7. Naudas kompensācija par zaudējumiem	138
(a) Kompensācija divpusējā līmenī	140
(b) Kompensācija daudzpusējā līmenī	142
III. "No pagātnes mantotās problēmas"	143
Juridiskā literatūra par Baltijas valstu statusu pēc neatkarības atgūšanas 1991. gadā	145

Molotova-Ribentropa pakta juridiskās sekas Baltijas valstīs*

Dītrihs Andrejs Lēbers (Loeber)
Prof. Dr. iur.

Par pienākumu "pārvarēt no pagātnes mantotās problēmas"¹⁾

1939. gada Molotova-Ribentropa paktam bija liktenīga ietekme uz Baltijas valstīm. Tā sekas nav pārvarētas vēl šodien. Tas redzams divās problēmu jomās: no vienas puses, jautājumā par valstisko kontinuitāti un, no otras, par restitūciju un kompensāciju.

I. Baltijas valstu prasības par valstiskās kontinuitātes atzīšanu

1991. gadā atgūvušas neatkarību, Igaunija, Latvija un Lietuva pretendē uz attiecīgo pirmskara Baltijas valstu statusa turpināšanu.

* Raksts iesniegts publikācijai angļu valodā gada-grāmatā "Baltic Yearbook of International Law", kuras pirmā sējuma iznākšana paredzēta 2001. gada rudenī apgādā Kluwer Nīderlandē. Rakstu latviešu valodā tulkojusi Antra Legzdīņa. Vērs vārdi lietuviešu un poļu valodās doti bez diakritiskajām zīmēm. Literatūras avoti citēti hronoloģiskā kārtībā. Citāts ņemts no 1995. gadā Parīzē noslēgtā "stabilitātes pakta". Skat. 118. vēri.

107

Dītrihs Andrejs Lēbers (Loeber)

1. Baltijas valstu prasību pamatojums

Minētās prasības tiek pamatotas ar faktu, ka šīs trīs valstis 1940. gadā tika nelikumīgi iekļautas Padomju Savienības sastāvā. Daļa iedzīvotāju izrādīja dažāda veida pretestību, savukārt Baltijas diplomātiskās pārstāvniecības ārzemēs turpināja darboties kā valsts orgāni tajās Rietumu valstīs, kuras uzturēja to akreditāciju. Šajā ziņā Baltijas republiku juridiskā pastāvēšana turpinājās.

Pusgadsimtu vēlāk Igaunija, Latvija un Lietuva pieprasīja *restitutio in integrum* (iepriekšējā statusa atjaunošanu)²⁾ un pasludināja aktus par pievienošanas PSRS 1940. gadā par spēkā neesošiem *ex tunc* (no pieņemšanas brīža).³⁾ 1991. gadā Baltijas valstis tika uzņemtas ANO un tagad atkal ir kļuvušas par starptautiskās sabiedrības suverēnām locekļiem. Tomēr ne visas valstis atzīst Baltijas valstu prasības pēc valstiskās kontinuitātes. Dažas starptautiskās organizācijas izvairās skaidri un nepārprotami izteikt savu nostāju. Juridiska satura publikācijās atklājas plašs uzskatu klāsts. Vairāki autori, rakstot par Baltijas valstu statusu līdz 1991. gadam, nosaukuši tās par "šķietami mirušām" ("*morts vivants*", "*scheintot*", "*mpjimo-mjortvij*") vai "ziemas gulā snaudošām", un kāds autors izteicis salīdzinājumu ar *Belle au bois dormant* (*sleeping beauty*, ērkšķrozīte). Ja izvēlamies mazāk drastiskus vai dzejiskus apzīmējumus, tad var teikt, ka problēma ir saistīta ar suverenitāti atgūvušo valstu statusa noteikšanu.

Šī darba autors ir pārliecināts, ka Baltijas valstu prasībai pēc valstiskās kontinuitātes atzīšanas ir pamatojums starptautiskajās tiesībās.

2. Baltijas valstu prasības tiesību zinātnes aspektā

Daudzi tiesību zinātnieki uzskata, ka pašreizējās Baltijas valstis turpina pirmskara Igaunijas, Latvijas un Lietuvas juridisko eksistenci.⁴⁾ Citi autori

prasību par kontinuitātes atzīšanu modificē vai pavisam noraida. Šis jautājums guva ievēribu pēc PSRS (1991), Dienvidslāvijas (1991) un Čehoslovākijas (1992) sadalīšanās. Minētie trīs notikumi kļuva par apjomīgu pētniecības projektu objektiem. Šādu projektus izstrādāja:

- Starptautisko tiesību centrs [*Centre de Droit International*] 1993. gadā Parīzē
- Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstais komisārs bēgļu jautājumos 1994. gadā Divonlesbeinā, Francijā
- Eiropas Padome no 1994. līdz 1998. gadam Strasbūrā
- Starptautisko tiesību akadēmija 1996. gadā Hāgā.

Tieši šajā kontekstā autori bieži apskata arī Baltijas valstu gadījumu. Tālāk isi apkopoti Baltijas republiku valstiskās kontinuitātes prasības pretinieku uzskati. Šis pārskats nepretendē uz izsmeltošū atainojumu. Lai vieglāk varētu atsaukties, katrai tēzei esmu devis īsu aprakstošu nosaukumu.

1) "Fiktīvās kontinuitātes" tēze. Pagājušais laika posms padara valstu attiecību turpināšanu grūti realizējamu vai pat neiespējamu – tās tika pārtrauktas pirms 51 gada. Tas īpaši attiecināms uz valstu prakti starptautisko līgumu jomā. Līdz ar to kontinuitāte ir drīzāk teorija, nevis reāla iespēja. Visā visumā tā ir "fikcija". Tiek pieņemts; ka atjaunotās republikas ir pirmskara valstu statusa turpinātājas, lai gan faktiski tas tā nav.⁵⁾

Mans komentārs. Valsts juridiskā eksistence ir jānoskaidro no tās tiesību realizācijas. Prasība pēc valstiskās kontinuitātes atzīšanas attiecas uz valsts pastāvēšanu, neskarot jautājumu par to, kad un kā šī valsts realizē savas tiesības.

Law, Vol. 6 (1985): 303.–533. lpp.; Domas Krivickas, The Molotov-Ribbentrop Pact of 1939. Legal and Political Consequences, Lituania (Chicago) Vol. 35 (1989) Nr. 2; 5.-35. lpp.; pēc 1991: Yakemtchouk 1991; Oppenheim 1992; Waitz 1992; Starke 1994; Schweisfurth 1996; Beemelmans 1997; Kwiciecien 1997; Vitzthum 1997; Quigley 1998; Grant 1999; Ipsen 1999; Schulze 1999; Mälksoo 2000 un citi.

⁵⁾ Koskenniemi/Lehto 1992: 197. lpp. (continuation implique une fiction juridique; les Etats baltes ne sont les mêmes); Ruiz Fabri 1992: 166. lpp.; Mullerson 1993: 310. lpp. (*restitutio in integrum* visbiežāk ir juridiska fikcija) un 483. lpp.; Lehto 1993: 201., 208. lpp.; Mullerson 1994: 276. lpp.; Shaw 1994: 59. lpp. (ari: Shaw 1997: 678. lpp.); Dörr 1995: 353.-355. lpp.; Ebenroth 1996: 276. lpp.; Stern 1996: 668. lpp.; Beauchesne 1997: 995. lpp.; Eisemann 1997: 53. lpp.; Visek 1997: 329.-330. lpp.; Mullerson 1998: 16. lpp.; Torrecuadrada 1998: 158.-159. lpp.; Eisemann in: Eisemann/Koskenniemi 2000: 35. lpp.; Tarja Langström, in: *ibid.* 732. lpp.; Stern 2000: 382. lpp.

²⁾ Prasības pēc restitūcijas pasludināja: Igaunija – 1990. gada 30. marta rezolūcija; Latvija – 1990. gada 4. maija deklarācija; Lietuva – 1990. gada 11. marta likums. Tulkojums angļu valodā: Revue Baltique, Vol. 2 (1991) Nr. 1: 108., 115., 118. lpp.; arī (Igaunija): Restoration of the Independence of the Republic of Estonia. Selection of Legal Texts, Tallinn, 1991: 22.–23. lpp.; (Latvija): Latvijas Zinātņu akadēmija. 4. maijs. Rīga, 2000: 355.–357. lpp.; (Lietuva): The Road to Negotiations with the USSR, Vilnius, 1990: 33. lpp.

³⁾ Restoration (2. vēre): 79.–81. lpp.

⁴⁾ Krystyna Marek, Identity and Continuity of States in Public International Law, Geneva, 1954, 613 lpp.; 2d ed., 1968: 369–416. lpp. un citur; Boris Meissner, Die Sowjetunion, die baltischen Staaten und das Völkerrecht, Köln, 1956; Martin Brakas, Lithuania's International Status, Baltic Review, Nr. 37 (1970): 43.–59. lpp.; Nr. 38 (1971): 8.–41. lpp.; William Hough, The Annexation of the Baltic States, New York Law School Journal of International and Comparative

Latvijas un PSRS 1932. gada Neuzbrukšanas līgums
1932. gada 5. februārī

...
1. pants
Augstās līdzējas puses savstarpēji apņemas atturēties no jebkāda uzbrukuma viena pret otru, kā arī no jebkādiem varas darbiem, kas vērstos pret otras līdzējas puses teritoriālo integritāti un neaizskājamību vai politisko neatkarību, neievērojot to, vai tāds uzbrukums vai varas akts notiktu atsevišķi vai kopā ar citām valstīm, pieteicot vai nepieteicot karu.

...
Likumu un Ministru kabineta noteikumu krājums 1932, 139. Pārspiests: Latvijas okupācija un aneksija: 1939–1940. Dokumenti un materiāli. – Rīga, 1995. – 51. lpp.

Staņislavs Čerņičenko uzskata, ka PSRS, iekļaujot savā sastāvā Baltijas valstis, rīkojās ar vardarbīgiem līdzekļiem. Viņš raksta, ka Baltijas valstu lūgums PSRS tās uzņemt Savienības sastāvā bijis "militāru draudu [un] ārēja spiediena diktēts, tas ir, [panākts] ar vardarbīgiem līdzekļiem [nasiļstvennim puķom]".³⁹ Saskaņā ar citu viedokli, iekļaušana ir pēc būtības "vardarbīga", ja tā notiek draudu rezultātā un ja pretošanās ir bezcerīga. Tieši tas bija uzsvērts padomju protesta notā, kas nosodīja Bohēmijas sagrābšanu, ko Vācija izdarīja 1939. gadā.⁴⁰

Šādu secinājumu apstiprina Konvencijas par samierināšanās kārtību, kas 1932. gadā tika noslēgtas starp PSRS un Igauniju, kā arī starp PSRS un Latviju⁴¹, un kas "ir neatņemama sastāvdaļa" 1932. gada neuzbrukšanas līgumos. Konvencijā par samierināšanos ar Latviju puses piekrit "atturēties no jebkādiem līdzekļiem, kas varētu nelabvēlīgi iespaidot kāda jautājuma apspriešanu samierināšanās komisijā" (7. pants). Līdzīgas saistības uzņēmās PSRS ar Igauniju.⁴² No tā izriet, ka neuzbrukšanas līgumi pasludināja par nelikumīgu ne tikai militāru vardarbību, bet arī politiskas vardarbības aktus.

³⁹ Čerņičenko 1998: 21. lpp.; Čerņičenko 1999: 2. sējums, 76. lpp.
⁴⁰ 29. vēre.

⁴¹ Igaunija: 1932. gada Konvencijas par samierināšanos, 8. pants, LNTS (16. vēre) Nr. 3021; tulkojums angļu valodā arī: U.S. Congress, First Interim Report (16. vēre): 530.–531. lpp.; Latvija: 1932. gada Konvencija par samierināšanos, 7. pants, LNTS Nr. 3409; tulkojums angļu valodā arī: U.S. Congress, First Interim Report (16. vēre): 502.–504. lpp.

⁴² 1926. gada neuzbrukšanas līgums starp PSRS un Lietuvu paredzēja "samierināšanās komisiju" izveidi (5. pants), taču neregulēja samierināšanās kārtību.

Molotova-Ribentropa 1939. gada Pakta Slepenais protokols

...
1. Teritoriāli politiskas pārkārtošanas gadījumā pie Baltijas valstīm (Somijas, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas) piederīgos apvidos Lietuvas ziemeļu robeža ir vienlaikus Vācijas un PSRS interešu sfēru robeža.

...
4. Abas puses šo protokolu turēs stingrā slepenībā.

Maskava, 1939. gada 23. augusts.

Vācijas valdības vārdā PSRS valdības pilnvarojumā
J. fon Ribentrops V. Molotovs

Tulkojums. Latvijas okupācija un aneksija: 1939–1940. Dokumenti un materiāli. – Rīga, 1995. – 72. lpp.

[Interešu sfēras robeža attiecībā uz Lietuvu tika grozīta 1939. gada 28. septembrī]

Molotova-Ribentropa 1939. gada Pakta Slepeno protokolu
atzišana par spēkā neesošiem

PSRS Tautas deputātu 2. kongresa [Ziemassvētku] lēmums
1989. gadā

...
7. Съезд народных депутатов СССР осуждает факт подписания «секретного дополнительного протокола» от 23 августа 1939 года и других секретных договоренностей с Германией. Съезд признает секретные протоколы юридически несостоятельными и недействительными с момента их подписания.

...
Председатель Верховного Совета СССР М. Горбачев

Москва, Кремль, 24 декабря 1989 г.
№ 979–I

Ведомости Верховного Совета СССР 1989 № 29 ст. 579
[Tulkojums: Tēvzemes Avīze. – 1990. – 11. janv.]

Latvijas un PSRS 1932. gada Neuzbrukšanas līgums
1932. gada 5. februārī

...
1. pants
Augstās līdzējas puses savstarpēji apņemas atturēties no jebkāda uzbrukuma viena pret otru, kā arī no jebkādiem varas darbiem, kas vērstos pret otras līdzējas puses teritoriālo integritāti un neaizskājamību vai politisko neatkarību, neievērojot to, vai tāds uzbrukums vai varas akts notiktu atsevišķi vai kopā ar citām valstīm, pieteicot vai nepieteicot karu.

...
Likumu un Ministru kabineta noteikumu krājums 1932, 139. Pārspiests: Latvijas okupācija un aneksija: 1939–1940. Dokumenti un materiāli. – Rīga, 1995. – 51. lpp.

Staņislavs Čerņičenko uzskata, ka PSRS, iekļaujot savā sastāvā Baltijas valstis, rīkojās ar vardarbīgiem līdzekļiem. Viņš raksta, ka Baltijas valstu lūgums PSRS tās uzņemt Savienības sastāvā bijis "militāru draudu [un] ārēja spiediena diktēts, tas ir, [panākts] ar vardarbīgiem līdzekļiem [nasiļstvennim puķom]".³⁹ Saskaņā ar citu viedokli, iekļaušana ir pēc būtības "vardarbīga", ja tā notiek draudu rezultātā un ja pretošanās ir bezcerīga. Tieši tas bija uzsvērts padomju protesta notā, kas nosodīja Bohēmijas sagrābšanu, ko Vācija izdarīja 1939. gadā.⁴⁰

Šādu secinājumu apstiprina Konvencijas par samierināšanās kārtību, kas 1932. gadā tika noslēgtas starp PSRS un Igauniju, kā arī starp PSRS un Latviju⁴¹, un kas "ir neatņemama sastāvdaļa" 1932. gada neuzbrukšanas līgumos. Konvencijā par samierināšanos ar Latviju puses piekrit "atturēties no jebkādiem līdzekļiem, kas varētu nelabvēlīgi iespaidot kāda jautājuma apspriešanu samierināšanās komisijā" (7. pants). Līdzīgas saistības uzņēmās PSRS ar Igauniju.⁴² No tā izriet, ka neuzbrukšanas līgumi pasludināja par nelikumīgu ne tikai militāru vardarbību, bet arī politiskas vardarbības aktus.

³⁹ Čerņičenko 1998: 21. lpp.; Čerņičenko 1999: 2. sējums, 76. lpp.
⁴⁰ 29. vēre.

⁴¹ Igaunija: 1932. gada Konvencijas par samierināšanos, 8. pants, LNTS (16. vēre) Nr. 3021; tulkojums angļu valodā arī: U.S. Congress, First Interim Report (16. vēre): 530.–531. lpp.; Latvija: 1932. gada Konvencija par samierināšanos, 7. pants, LNTS Nr. 3409; tulkojums angļu valodā arī: U.S. Congress, First Interim Report (16. vēre): 502.–504. lpp.

⁴² 1926. gada neuzbrukšanas līgums starp PSRS un Lietuvu paredzēja "samierināšanās komisiju" izveidi (5. pants), taču neregulēja samierināšanās kārtību.

Molotova-Ribentropa 1939. gada Pakta Slepenais protokols

...
1. Teritoriāli politiskas pārkārtošanas gadījumā pie Baltijas valstīm (Somijas, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas) piederīgos apvidos Lietuvas ziemeļu robeža ir vienlaikus Vācijas un PSRS interešu sfēru robeža.

...
4. Abas puses šo protokolu turēs stingrā slepenībā.

Maskava, 1939. gada 23. augusts.

Vācijas valdības vārdā PSRS valdības pilnvarojumā
J. fon Ribentrops V. Molotovs

Tulkojums. Latvijas okupācija un aneksija: 1939–1940. Dokumenti un materiāli. – Rīga, 1995. – 72. lpp.

[Interešu sfēras robeža attiecībā uz Lietuvu tika grozīta 1939. gada 28. septembrī]

Molotova-Ribentropa 1939. gada Pakta Slepeno protokolu
atzišana par spēkā neesošiem

PSRS Tautas deputātu 2. kongresa [Ziemassvētku] lēmums
1989. gadā

...
7. Съезд народных депутатов СССР осуждает факт подписания «секретного дополнительного протокола» от 23 августа 1939 года и других секретных договоренностей с Германией. Съезд признает секретные протоколы юридически несостоятельными и недействительными с момента их подписания.

...
Председатель Верховного Совета СССР М. Горбачев

Москва, Кремль, 24 декабря 1989 г.
№ 979–I

Ведомости Верховного Совета СССР 1989 № 29 ст. 579
[Tulkojums: Tēvzemes Avīze. – 1990. – 11. janv.]

**Restoration of Baltic Independence as an International Issue
Statement of the Baltic Council in 1990**

...
d) the full restoration of the independent statehood of Estonia, Latvia, and Lithuania must be the object of international negotiations on the liquidation of the consequences of World War II, and, accordingly, an integral part of a meaningful Helsinki process.

Vilnius, 5 September 1990

Restoration of the Independence of the Republic of Estonia: Selection of Legal Texts. – Tallinn, 1991. – p. 85.

Neviena no abām agresorvalstīm nav centusies rast risinājumu, kas būtu saistīts ar restitūciju un kompensāciju. Molotova–Ribentropa pakta līgumslēdzēja puses neveica nekādus pasākumus valstu limeni, lai novērstu 1939. gada pakta radītās pārmaiņas. Tas pats attiecas uz šo valstu pēctecēm un pārmantotājvalstīm. Arī starptautiskā sabiedrība nav centusies panākt, lai jautājums tiktu kārtots taisnīgi attiecībā uz Baltijas valstīm. 1990. gadā Baltijas valstu padome vērtīgi pieprasīja, lai neatkarības "atjaunošana pilnībā" kļūtu par objektu "starptautiska mēroga sarunām par Otrā pasaules kara seku likvidāciju".¹²¹

Suverenitātes pārkāpšana, ko divas agresorvalstis izdarīja uz triju mazu tautu rēķina, tā arī nav izlabota. Gluži pretēji, 1995. gada Stabilitātes pakts "iesaldē" 1939. gada Molotova–Ribentropa pakta sekas attiecībā uz Baltijas valstīm. Nasta ir novelta uz upuriem. Nevienlīdzība nesola stabilitāti.

¹²¹ 1990. gada 5. septembra paziņojums: tulkojums angļu valodā: Restoration (2. vēre): 85. lpp.; Revue Baltique 1991 Nr. 1: 127. lpp.

**Juridiskā literatūra par Baltijas valstu statusu pēc
neatkarības atgūšanas 1991. gadā**

Bibliogrāfija aptver arī "apslēptus" avotus, tas ir, darbus, kuri nav vēlti vienīgi Baltijas jautājumam, bet ietver apceres par Baltijas valstu statusu plašākā vai citā kontekstā. Šādos gadījumos attiecīgās lappuses liktas kvadrātiekāvās. Saraksts nepretendē uz izsmeltoju uzskaitījumu.

Avoti ir sakārtoti hronoloģiskā kārtībā un viena gada ietvaros – alfabētiskā kārtībā. Daudzi darbi ir citēti saīsinātā formā. Isā forma šeit pasvītota un uzrādīta pirms bibliogrāfiskajiem datiem.

1991

Allison 1991

William C. Allison, Self-Determination and Recent Developments in the Baltic States, *Denver Journal of International Law and Policy*, Vol. 19 (1991) pp. 625–640.

Ebenroth/Wilken 1991

Carsten T. Ebenroth, Oliver Wilken, Sezessionsbedingte Schuldüberleitung, *Recht der Internationalen Wirtschaft*, Vol. 37 (1991) pp. 885–896 [par Baltijas valstīm: 887., 890. lpp.].

Meissner 1991

Boris Meissner, Die staatliche Kontinuität und völkerrechtliche Stellung der baltischen Länder, in: *Die baltischen Nationen*. Hrsg. von Boris Meissner, 2d ed., Köln, 1991, pp. 270–335; pārdrukāts: *The Baltic Path to Independence*. Ed. by Adolf Sprudz, Buffalo, N.Y., 1994, pp. 195–260; pārdrukāts arī: Meissner 1995, pp. 196–257.

Pullat 1991

Risto Pullat, The Restoration of the Independence of Estonia 1991, Part 1, *Finnish Yearbook of International Law*, Vol. 2 (1991) pp. 512–532 [2. daļa nav publicēta].

Yakemtchouk 1991

Romain Yakemtchouk, Les Republiques Baltes en Droit International, *Annuaire français de droit international*, Vol. 37 (1991) pp. 259–289; pārdrukāts: *The Baltic Path to Independence*. Ed. by Adolf Sprudz, Buffalo, N.Y., 1994, pp. 261–291.

Webb 1991

William T. Webb, The International Legal Aspects of the Lithuanian Secession, *Journal of Legislation*, Vol. 17 (1991) pp. 309–330.

1992

Bothe/Schmidt 1992

Michael Bothe, Christian Schmidt, Sur quelques questions de succession posées par la dissolution de l'URSS ..., *Revue Generale de Droit International Public*, Vol. 96 (1992) pp. 811–842 [par Baltijas valstīm: 822.–823., 830.–831. lpp.].

Brubaker 1992

W.R. Brubaker, Citizenship Struggles in the Soviet Successor States, *International Migration Review*, Vol. 26 (1992), pp. 269–291 [koncentrējoties uz Baltijas valstīm].

Buchanan 1992

Allen Buchanan, Self-Determination and the Right to Secede, *Journal of International Affairs (New York)*, Vol. 45 (1992) pp. 347–365 [par Lietuvu: 353.–356. lpp.].

Gornig 1992

Gilbert Gornig, Staatennachfolge und die Einigung Deutschlands, Teil II, Berlin, 1992 [par Baltijas valstīm: 58.–60., 66., 88.–91., 94., 115., 160. lpp.].

Himmer 1992

Susan E. Himmer, The Achievement of Independence in the Baltic States and its Justification, *Emory International Law Review*, Vol. 6 (1992) pp. 253–291; pārdrukāts: *The Baltic Path to Independence*. Ed. by Adolf Sprudz, Buffalo, N.Y., 1994, pp. 323–361.

Kherad 1992

Rahim Kherad, La reconnaissance internationale des Etats Baltes, *Revue Generale de Droit International Public*, Vol. 96 (1992) pp. 843–872; pārdrukāts: *The Baltic Path to Independence*. Ed. by Adolf Sprudz, Buffalo, N.Y., 1994, pp. 293–322.

Koskenniemi/Lehto 1992

Martti Koskenniemi, Marja Lehto, La succession d'états dans l'ex-URSS ..., *Annuaire Français de Droit International*, Vol. 38 (1992) pp. 179–219 [par Baltijas valstīm: 190.–198., 216.–217. lpp.].

Oppenheim 1992

Oppenheim's *International Law*, 9th ed., Vol. 1: Ed. by Sir Robert Jennings and Sir Arthur Watts, London, 1992 [par Baltijas valstīm: 132., 173., 193.–194. lpp.].

Rudrakumaran 1992

Visuvanathan Rudrakumaran, The Legitimacy of Lithuania's Claim for Secession, *Boston University International Law Journal*, Vol. 10 (1992) pp. 33–60.

Ruiz Fabri 1992

Helene Ruiz Fabri, Genèse et disparition de l'état ..., *Annuaire français de droit international*, Vol. 38 (1992) pp. 153–178 [par Baltijas valstīm: 165.–166. lpp.].

Saxer 1992

Urs W. Saxer, The Transformation of the Soviet Union, *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Journal*, Vol. 14 (1991/1992) pp. 581–715 [par Baltijas valstīm: 639., 689.–690. lpp.].

Tichy 1992

Helmut Tichy, Two Recent Cases of State Succession, *Austrian Journal of Public and International Law*, Vol. 44 (1992) pp. 117–136 [par Baltijas valstīm: 127.–128. lpp.].

Terry 1992

James P. Terry, Lithuanian Independence and International Law, *Naval Law Review*, Vol. 40 (1992) pp. 133–141.

Waitz von Eschen 1992

Friedrich Waitz von Eschen, Zur Internationalen Lage der baltischen Republiken, *Osteuropa*, Jg. 42 (1992) pp. 319–328 [par kontinuitāti: 320.–321. lpp.].

Weyer 1992

Markus Weyer, Die Mitgliedschaftsrechte der ehemaligen Sowjetunion in den Vereinten Nationen, *Recht in Ost und West*, Vol. 36 (1992) pp. 166–176 [par Baltijas valstīm: 169., 175. lpp.].

1993

Antonowicz 1993

Lech Antonowicz, The Disintegration of the USSR, *Polish Yearbook of International Law*, Vol. 19 (1991–1992), pp. 7–16 [par Baltijas valstīm: 14.–15. lpp.].

Czaplinski 1993

Wladyslaw Czaplinski, La continuité, l'identité et la succession d'états, *Revue Belge de Droit International*, Vol. 26 (1993) pp. 374–392 [par Baltijas valstīm: 384., 386.–387. lpp.].

Eastwood 1993

Lawrence S. Eastwood, *Secession: State Practice and International Law after the Dissolution of the Soviet Union and Yugoslavia*, Duke Journal of Comparative and International Law, Vol. 3 (1993) pp. 299-349 [par Baltijas valstīm: 316.-321., 334., 343., 347. lpp.].

Ebenroth/Grashoff 1993

Carsten T. Ebenroth, Dietrich Grashoff, *Öffentliche Schulden im Prozess desintegrierender Staatensukzession*, Zeitschrift für vergleichende Rechtswissenschaft, Vol. 92 (1993) pp. 1-28 [par Baltijas valstīm: 5.-6. lpp.].

Homann 1993

Dietrich Homann, *Völkerrechtliche Konsequenzen des Zerfalls der Sowjetunion*, Die Friedens-Warte, Vol. 69 (1993) pp. 98-116 [par Baltijas valstīm: 98.-99. lpp.].

Lehto 1993

Marja Lehto, *Succession of States in the Former Soviet Union*, Finnish Yearbook of International Law 1993 pp. 194-229 [par Baltijas valstīm: 195., 206.-208., 214.-217. lpp.].

Loeber 1993

Dietrich A. Loeber, *Die baltischen Staaten vor völkerrechtlichen Problemen. Kontinuität oder Staatennachfolge*, in: Die Wirtschaft der baltischen Staaten im Umbruch, Köln, 1993, pp. 26-32; pārdrūkats: *The Baltic Path to Independence*. Ed. by Adolf Sprudz, Buffalo, N.Y., 1994, pp. 373-379.

Meissner 1993

Boris Meissner, *Der revolutionäre Umbruch in der Sowjetunion und seine Auswirkungen auf die Baltischen Staaten*, in: Die Wirtschaft der baltischen Staaten im Umbruch, Köln, 1993, pp. 10-19; pārdrūkats: Meissner 1995, pp. 258-272.

Mullerson 1993

Rein Mullerson, *The Continuity and Succession of States, by Reference to the Former USSR and Yugoslavia*, International and Comparative Law Quarterly, Vol. 42 (1993) pp. 473-493 [par Baltijas valstīm: 480.-487. lpp.]; nedaudz atšķirīga versija: Virginia Journal of International Law, Vol. 33 (1992/93) pp. 299-322 [par Baltijas valstīm: 308.-315. lpp.].

Rich 1993

Roland Rich, *Recognition of States. The Collapse of Yugoslavia and the Soviet Union*, European Journal of International Law, Vol. 4 (1993) pp. 36-65 [par Baltijas valstīm: 37.-38. lpp.].

Schmid 1993

Karin Schmid, *Untergang und Entstehung von Staaten in Mittel- und Osteuropa*, Köln, 1993, 43 pp. [par Baltijas valstīm: 12.-13. lpp.].

Turp 1993

Daniel Turp, *Le decennie du droit international et le droit des peuples a disposer d'eux-memes*, Annuaire de La Haye de Droit International, Vol. 6 (1993) pp. 85-94 [par Baltijas valstīm: 86.-87. lpp.].

Vitas 1993

Robert A. Vitas, *The Recognition of Lithuania*, Journal of Baltic Studies, Vol. 24 (1993) pp. 247-262.

1994

Beato 1994

Andrew M. Beato, *Newly Independent and Separating States' Succession to Treaties* ..., American University Journal of International Law and Policy, Vol. 9 (1994) pp. 525-558 [par Baltijas valstīm: 549.-550. lpp.].

Cassese 1994

Antonio Cassese, *Self-Determination of Peoples and the Recent Break-up of USSR and Yugoslavia*, in: Essays in Honour of Wang Tieya, Dordrecht, 1994, pp. 131-144 [par Baltijas valstīm: 133.-137. lpp.] [sk. arī Cassese 1996].

Dissolution 1994

Dissolution, continuation et succession en Europe de l'Est. Sous la direction de Genevieve Burdeau et Brigitte Stern, Paris, 1994, 406 pp. [piedalījušies: Rein Mullerson, Hanna Bokor-Szego un citi; par Baltijas valstīm: 26., 31., 51.-52. lpp.; sk. rādītāju 397. lpp.] [izdevums angļu valodā: Stern 1998].

Meissner 1994

Boris Meissner, *Die Probleme des Verhältnisses der baltischen Staaten zur Russländischen Föderation*, Baltica, 1994 Nr. 3 pp. 21-43; pārdrūkats: *Die Aussenpolitik der baltischen Staaten und die internationalen Beziehungen im Ostseeraum*, Hamburg, 1994, pp. 466-504; atkārtots izdevums arī: Meissner 1995, pp. 273-320.

Mullerson 1994

Rein Mullerson, *International Law, Rights and Politics. Developments in Eastern Europe and the CIS*, London, 1994, XIII, 230 pp. [par Baltijas valstīm sk. rādītāju pp. 222-230].

Nguyen 1994

Nguyen Quoc Dinh, *Droit international public*, 5e ed., Paris, 1994, 1319 pp. [par Baltijas valstīm: 502., 539. lpp.].

Shaw 1994

Malcolm N. Shaw, *State Succession Revisited*, Finnish Yearbook of International Law, Vol. 5 (1994) pp. 34-98 [par Baltijas valstīm: 58.-59., 61. lpp.]; [raksts ietverts: Shaw 1997].

Starke 1994

Starke's International Law, 11th ed., I.A. Shearer, London, 1994 [par Baltijas valstīm: 88. lpp.].

1995

Dörr 1995

Oliver Dörr, *Die Inkorporation als Tatbestand der Staatensukzession*, Berlin, 1995, 434 pp. [par Baltijas valstīm: 49., 78., 88., 102., 106., 123., 164.-165., 172., 345.-355. lpp.].

Grasshoff 1995

Dietrich Grasshoff, *Staatensukzessionsbedingter Schuldnerwechsel*, Frankfurt / M., 1995, 396 pp. [par Baltijas valstīm: 182.-184. lpp.].

Hanneman 1995

Andrea J. Hanneman, *Independence and Group Rights in the Baltics*, Virginia Journal of International Law, Vol. 35 (1995) pp. 485-527.

Loeber 1995

Dietrich A. Loeber, *The Russian-Latvian Territorial Dispute Over Abrene*, The Parker School Journal of East European Law, Vol. 2 (1995) pp. 537-559; tulkojums latviešu valodā: Latvijas Vēsture 1996 Nr. 5, pp. 50-60; tulkojums vācu valodā: Acta Baltica Vol. 34 (1996) pp. 9-28.

Meissner 1995

Boris Meissner, *Die baltischen Staaten im weltpolitischen und völkerrechtlichen Wandel*. Beiträge 1954-1994, Hamburg, 1995, 320 pp. [ietver arī: Meissner 1991, Meissner 1993, Meissner 1994].

Reinisch/Hafner 1995

August Reinisch, Gerhard Hafner, *Staatensukzession und Schuldübernahme beim Zerfall der Sowjetunion*, Wien, 1995, X, 168 S. [par Baltijas valstīm: 101.-108. lpp.].

Sozanski 1995

Jaroslav Sozanski, *International Legal Status of Lithuania, Latvia and Estonia*, Riga, 1995, 216 pp.

Tappe 1995

Trent N. Tappe, *Chechnya and the State of Self-Determination...*, Journal of Transnational Law, Vol. 34 (1995) pp. 255-295 [par Baltijas valstīm: 261.-263., 269.-272. lpp.].

1996

Bojārs 1996

Juris Bojārs, *Starptautiskās tiesības*, Riga, 1996, 554 pp. [par kontinuitāti: 74., 76., 84. lpp.].

Cassese 1996

Antonio Cassese, *Self-determination of Peoples*, Cambridge, 1995, XVIII, 375 pp.; atkārtots izdevums: 1996 [par Baltijas valstīm: 258.-264. lpp.] [sk. arī Cassese 1994].

Duursma 1996

Jorri Duursma, *Fragmentation and the International Relations of Micro-states*, Cambridge, 1996 [par Baltijas valstīm: 99. lpp.].

Ebenroth 1996

Carsten T. Ebenroth, *Staatensukzession und Internationales Privatrecht*, in: Das Recht der Staatensukzession, Heidelberg, 1996, pp. 235-345 (Berichte der Deutschen Gesellschaft für Völkerrecht, Vol. 35) [par Baltijas valstīm: 275.-276. lpp.].

Ebenroth/Reiner/Boizel 1996

Carsten T. Ebenroth, Günter Reiner, Roger Boizel, *Succession d'Etats et droit international prive*, Journal du Droit International, Vol. 123 (1996) pp. 5-68 [par Baltijas valstīm: 34.-35. lpp.].

Fastenrath 1996

Ulrich Fastenrath, *Das Recht der Staatensukzession*, in: Das Recht der Staatensukzession, Heidelberg, 1996, pp. 9-49 (Berichte der Deutschen Gesellschaft für Völkerrecht, Vol. 35) [par Baltijas valstīm: 15.-16. lpp.].

Foster 1996

Frances H. Foster, Restitution of Expropriated Property. Post-Soviet Lessons for Cuba, *Columbia Journal of Transnational Law*, Vol. 34 (1996) pp. 621-656 [par Baltijas valstīm: 627.-648. lpp.; par to prasību pēc valstsiskās kontinuitātes atziņas: 626. lpp.].

Schweisfurth 1996

Theodor Schweisfurth, Das Recht der Staatensukzession ..in den Teilungsfällen Sowjetunion, Tschechoslowakei und Jugoslawien, in: *Das Recht der Staatensukzession*, Heidelberg, 1996, pp. 49-233 (Berichte der Deutschen Gesellschaft für Völkerrecht, Vol.35) [par Baltijas valstīm: 56.-57., 89., 92.-94., 104., 106., 116.-117., 122.-123., 125.-126., 136.-137., 148.-150., 155., 159., 169.-170., 191. lpp.].

Sfafarz 1996

Renata Sfafarz, The Practice of Poland .. in Respect of Treaties, *Polish Yearbook of International Law*, Vol. 22 (1995-1996) pp. 221-235 [par Baltijas valstīm: 223.-224. lpp.].

Silagi 1996

Michael Silagi, Staatsuntergang und Staatennachfolge, Frankfurt/M., 1996, XIX, 484 pp. [par Baltijas valstīm: 256.-260., 302.-305., 414.-415. lpp.].

Stern 1996

Brigitte Stern, Rapporteur, Rapport preliminaire sur la succession d'états en matiere de traites, in: *International Association. Report of the 67th Conference ..*, London, 1996, pp. 655-696 [par Baltijas valstīm: 668., 674., 678.-680., 682.-683. lpp.]; *idem*, Report of the 68th Conference, 1998, pp. 616-658 [par Baltijas valstīm: 625.-626. lpp.].

Ziemele 1996

Ineta Ziemele, grāmata: Latvija. Starptautiskās organizācijas. Starptautiskie likumi, [Rīga, 1996] [Latvijas starptautiski tiesiskais stāvoklis : 5.-12. lpp.].

1997

Akehurst 1997

Akehurst's Modern Introduction to International Law, 7th ed., London, 1997, XXII, 449 pp. [par Baltijas valstīm: 88., 152., 165.-166. lpp.].

Beauchesne 1997

Benedicte Beauchesne, Les problèmes des biens publics de l'ex-URSS localises a l'étranger, *Revue Generale de Droit International Public*, 1997 pp. 987-1010 [par Baltijas valstīm: 994.-997. lpp.].

152

Beemelmans 1997

Hubert Beemelmans, State Succession in International Law, *Boston University International Law Journal*, Vol. 15 (1997) pp. 71-123 [par Baltijas valstīm: 81.-82., 96., 111.-112., 116., 120. lpp.].

Eisemann 1997

Pierre M. Eisemann, in : *Académie de Droit International de La Haye. 1996. La succession d'états*, The Hague, 1997, pp. 17-88 [par Baltijas valstīm: 52.-54., 68.-69., 76., 82. lpp.].

Endziņš 1997

Aivars Endziņš, The Special Case of the Baltic States : State Succession, State Continuity and Issues of Citizenship, *Revue Baltique*, Nr. 9 (1997) pp. 45-55.

Fiedler 1997

Wilfried Fiedler, Der Zeitfaktor im Recht der Staatensukzession, in : *Staat und Recht. Festschrift für Günther Winkler*, Wien, New York, 1997, pp. 217-235 [par Baltijas valstīm: 232.-233. lpp.].

Franckx 1997

Erik Franckx, Two New Maritime Boundary Delimitation Agreements, *International Journal of Marine and Coastal Law*, Vol. 12 (1997) pp. 365-376 [par 1996. gada Igaunijas-Latvijas līgumu un 1996. gada Igaunijas-Somijas līgumu].

Koskenniemi 1997

Martti Koskenniemi, in: *Académie de Droit International de La Haye. 1996. La succession d'états*, The Hague, 1997, pp. 89-168 [par Baltijas valstīm: 91.-93., 110.-112., 127., 133., 135.-136., 142., 148., 156. lpp.].

Kwicien 1997

Roman Kwicien, Tozsamosz Litwy, Lotwy i Estonii w swietle prawa miedzynarodowego, Warszawa, 1997, 24 pp. (Polish Foundation of International Affairs). Otrās izdevums: 1999.

Rokasgrāmata 1997

Latvijas Republikas Ārlietu ministrija. Latvijas ārlietu dienesta rokasgrāmata, Rīga, 1997, 304 pp. [par kontinuitāti 46.-50. lpp.].

Sarv 1997

Enn Sarv, Oiguse vastu ei saa ükski. Eesti taotlused ja rahvusvaheline oiguss [Igaunijas centieni un starptautiskās tiesības], Tartu, 1997, 336 pp.

Shaw 1997

Malcolm Shaw, *International Law*, 4th ed., Cambridge, 1997 [on Baltic states : pp. 147, 678] ; pre-published in : *Finnish Yearbook of International Law*, Vol. 5 (1994) pp. 34-98 [par Baltijas valstīm: 56.-59., 61. lpp.].

Visek 1997

Richard Visek, Creating the Ethnic Electorate through Legal Restorationism: Citizenship Rights in Estonia, *Harvard International Law Journal*, Vol. 38 (1997) pp. 315-373.

Vitzthum 1997

Völkerrecht. Herausgegeben von Wolfgang Graf Vitzthum, Berlin, 1997, XXVI, 687 pp. [par Baltijas valstīm: 226., 230., 415. lpp.].

Žalimas 1997

Dainius Žalimas, Lietuvos Republikos nepriklausomybes atkūrimas, Vilnius, 1997, 207 pp.

1998

Čerņičenko 1998

S[tanislav] V. Čerņičenko, Kontinuitet, identičnost' i pravopreemstvo gosudarstv, Rossijskij ezhegodnik mezhdunarodnogo prava 1996-1997, Sankt-Peterburg, 1998, pp.9-41 [par Baltijas valstīm: 19.-24., 36.-38., 40. lpp.].

Franckx/Pauwels 1998

Erick Franckx and Ann Pauwels, Lithuanian-Russian Boundary Agreement of October 1997, in: *Liber Amicorum Günther Jaenicke - Zum 85. Geburtstag*, Berlin, etc., 1998, pp. 63-95.

Grant 1998

Thomas D. Grant, A Panel of Experts for Chechnya, *The Finnish Yearbook of International Law*, Vol. 9 (1998), The Hague, pp. 145-248 [on Baltic states pp.200-207] [nedaudz rediģēta versija: Grant 1999].

Kreuzer 1998

Christine Kreuzer, Staatsangehörigkeit und Staatensukzession, Berlin, 1998, 170 pp. [par Baltijas valstīm: 56.-57., 81.-83., 86.-89. lpp.].

Kūris 1998

Pranas Kūris, Lietuvos nepriklausomos valstybes atkurimas ir tarptautine teise, *Teises problemos* 1998 Nr. 1 pp. 7-18,

154

Levits 1998

E[ģils] Levits, 1990. gada 4. maija Deklarācija ..., grāmata: Latvijas valsts atjaunošana 1986-1993, Rīga, 1998, 207-236 lpp. [par kontinuitāti: 218.-219., 222.-231. lpp.].

Meissner 1998

Boris Meissner, The Occupation of the Baltic States, in: *The Baltic States at Historical Crossroads*, Riga, 1998, pp. 473-488 ; izdevums latviešu valodā: 441.-455. lpp.; vācu valodā: Boris Meissner, Die baltischen Staaten im Umbruch. Beiträge 1995-2000, Hamburg, 2000, pp. 49-71.

Müllerson 1998

Rein Müllerson, Law and Politics in Succession of States [balstīts uz: Müllerson 1993], in: *Dissolution, Continuation and Succession in Eastern Europe*. Ed. by Brigitte Stern, The Hague, 1998, pp. 5-32 [par Baltijas valstīm: 14.-18. lpp.] [izdevums franču valodā: *Dissolution* 1994].

Quigley 1998

John Quigley, Mass Displacement and the Individual Right to Return, *The British Yearbook of International Law* 1997, 68th year, Oxford, 1998, pp. 66-125 [par Baltijas valstīm: 101.-104. lpp.].

Sprudzis 1998

Adolf Sprudzis, "Ex iniuria ius non oritur" and the Baltic Case, in : *The Baltic States at Historical Crossroads*, Riga, 1998, pp. 651-663 ; izdevums latviešu valodā: 611.-623. lpp.

Stern 1998

Brigitte Stern, in: *Dissolution, Continuation and Succession in Eastern Europe*. Ed. by Brigitte Stern, The Hague, 1998, pp. 197-210 [par Baltijas valstīm: 201., 206., 208. lpp.]; [izdevums franču valodā: *Dissolution* 1994]; skat. arī : Stern 1996.

Talmon 1998

Stefan Talmon, Recognition of Governments in International Law, Oxford, 1998 [par Baltijas valstīm: 50., 52.-53., 92., 103.-104. lpp.].

Torrecedrada 1998

Soledad Torrecedrada, Le role du consentement dans la succession d'Etats aux traités, *Polish Yearbook of International Law*, Vol. 23 (1997-1998) pp. 127-170 [par Baltijas valstīm: 134., 158.-160. lpp.].

Vadapalas 1998

Vilēnas Vadapalas, Tarptautine reise, Vilnius, 1998, 372 pp. [par kontinuitāti: 93., 188., 198.–200., 280.–282. lpp.].

Ziemele. Application 1998

Ineta Ziemele, The Application of International Law in the Baltic States, German Yearbook of International Law, Vol. 40 (1997), 1998, pp. 243–279 [par kontinuitāti: 264.–265. lpp.].

Ziemele. Role 1998

Ineta Ziemele, The Role of State Continuity ..., in: The Baltic States at Historical Crossroads, Riga, 1998, pp. 248–271; izdevums latviešu valodā: 235.–256. lpp.

Ziemele. State Continuity 1998

Ineta Ziemele, State Continuity and Nationality in the Baltic States, Ph.D. dissertation, University of Cambridge, 1998, XVI, 363 pp.

1999

Barrington 1999

Lowell W. Barrington, The Making of Citizenship Policy in the Baltic States, Georgetown Immigration Law Journal, Vol. 13 (1999) pp. 159–199.

Čerņičenko 1999

S[tanislav] V. Čerņičenko, Teorija meždunarodnogo prava, Moskva, 1999, 2 sējumi [par Baltijas valstīm: 2. sējums, 72.–79., 103.–104., 107. lpp.].

Dokumenti 1999

Dokumenti par Latvijas valsts starptautisko atzišanu, neatkarības atjaunošanu un diplomātiskiem sakariem 1918–1998, Riga, 1999, 543 pp. [Ainārs Lerhiss, Ineta Ziemele: pp. 187–213, par kontinuitāti: 206.–208. lpp.].

Grant 1999

Thomas D. Grant, A Panel of Experts for Chechnya, Virginia Journal of International Law, Vol. 40 (1999) pp. 116–191 [par Baltijas valstīm: 138., 140., 144.–151. lpp.] [sal. Grant 1998].

Ipsen 1999

Ipsen, Knut, Völkerrecht, 4. Auflage, München, 1999 [par Baltijas valstīm: 60., 261. lpp.].

156

Kaplan 1999

Lisa M. Kaplan, International Responsibility of an Occupying Power for Environmental Harm: The Case of Estonia, Transnational Lawyer, Vol. 12 (1999) pp. 153–201.

Loeber 1999

Dietrich A. Loeber, Consequences of the Molotov–Ribbentrop Pact for Lithuania of Today, Lithuanian Foreign Policy Review, 1999 Nr. 4 pp. 95–105.

Schulze 1999

Ulrich W. Schulze, Estland, in: Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht mit Staatsangehörigkeitsrecht, 137. Lieferung, Frankfurt a.M., 1999, S. 1–66 [Staatskontinuität: pp. 3–4].

Thiele 1999

Carmen Thiele, Selbstbestimmungsrecht und Minderheitenschutz in Estland, Frankfurt/Oder, 1999, XV, 284 pp. [par aneksiju, lietojot spēku: 16.–17. lpp.].

Vares/Zhur'jari 1999

Na chashe vesov : Estoniia i Sovetskii Soiz, 1940 god i ego posledstviia, Ed. by Peeter Vares and Olga Zhur'jari, Tallinn, 1999, 469 pp. [redakcijas ievads: 4.–9. lpp.; par kontinuitāti: 6.–8. lpp.]; ievada tulkojums angļu valodā: Monthly Survey of Baltic and Post-Soviet Politics, Nr. 1 (2000) pp. 113–120 [par kontinuitāti: 117.–119. lpp.].

Žalimas 1999

Dainius Žalimas, Legal and Political Issues on the Continuity of the Republic of Lithuania, Lithuanian Foreign Policy Review 1999 Nr. 4 pp. 107–118.

2000

Eisemann/Koskenniemi 2000

Academie de Droit International de La Haye. La succession d'Etats. State Succession. Ed. by Pierre M. Eisemann, Martti Koskenniemi [rakstu krājums], The Hague, 2000 [par Baltijas valstīm skat.: Index on p. 982].

Kerikmäe/Vallikivi 2000

Tanel Kerikmäe, Hannes Vallikivi, State Continuity in the Light of Estonian Treaties Concluded before World War II, Juridica International (Taru), Nr. 5 (2000) pp. 30–39.

157

Lēbers 2000

Ditrihs A. Lēbers (Loeber), Molotova–Ribentropa pakta sekas mūsdienās, grāmatā: Latvija Otrajā pasaules karā, Riga, 2000, 67.–76. lpp. [raksta izvērstā versija žurnālā "Latvijas Vēsture" 1999 Nr. 3, 42.–44. lpp., un skat. Loeber 1999].

Levits 2000

Egils Levits, 4. maija Deklarācija Latvijas tiesību sistēmā, grāmatā: 4. maijs, Riga, 2000, pp. 52–68 [par kontinuitāti: 54.–58. lpp.].

Mālksoo 2000

Lauri Mālksoo, Professor Uluots, the Estonian Government in Exile and the Continuity of the Republic of Estonia in International Law, Nordic Journal of International Law, Vol. 69 (2000) pp. 289–316.

Mālksoo. Deportations 2000

Lauri Mālksoo, The Deportations of June 14, 1941 [Igaunijā], and International Law, in: International Conference "On Crimes of Communism". Speeches [Igaunija, vieta nezināma, 2001], pp. 26–33; igauņu valodā [ar avotiem]: Akadeemia, January 2001.

Putriņš 2000

Juris Putriņš, Tiesiskās pēctecības uzvaras gājiens Igaunijā, grāmatā: 4. maijs, Riga, 2000, 167.–177. lpp.

Stern 2000

Brigitte Stern, La succession d'Etats, Recueil des Cours (1996), Tome 262, The Hague, 2000, pp. 9–438 [par Baltijas valstīm: 63.–66., 244.–246., 262.–264., 382.–383., 411.–412. lpp.].

Zemribo 2000

Gvido Zemribo, Baltijas valstu Neatkarības deklarāciju juridiskie aspekti ..., grāmatā: 4. maijs, Riga, 2000, pp. 132–156 [par kontinuitāti: 134.–142. lpp.].

Ziemele 2000

Ineta Ziemele, Latvijas prasība par valstiskuma turpināšanās atzišanu ..., grāmatā: 4. maijs, Riga, 2000, 80.–89. lpp.

158